

mo soglašati s trditvijo »področje (etnologije) obsega vse narode, toda v nekih deželah, v številni Jugoslaviji, je zanimanje etnologov osrejeno na tradicionalno kulturo v lastni deželi« (345). O tem se je treba poučiti na naših fakultetah, ne pa mogoče tudi — v Enciklopediji Jugoslavije (glej 345, kjer je le-ta narobe imenovana), iz katere je avtorica zajela »del podatkov o etnologiji v jugoslovanskih področjih«.

Potem ko je hudo skopo in nepopolno — pod naslovom »Počeci i porivi nauke o čovjeku« ter »Struje i smjerovi rane antropologije« označila razvoj etnologije v najožjem smislu — v nasprotju s svojo oznako na str. 345, sledi pol strani poglavja Objekti antropologije i etnologije (352-2), kjer zopet meša oba izraza, v celoti pa slabo ponovi, kar je o stvari obširneje povedala že na str. 345-6. Na treh straneh izvemo v poglavju »Etnologija na slavenskom jugu« za celim uvodnim odstavkom (tu beremo tudi: Interes za narodni život, tradicionalne običaje i folklor . . .) o Karadžiću (omenjen je bil tudi v prejšnjem poglavju!) — v poglavju U Hrvatskoj: »Značajno je djelo Valvasor: »Dika Vojvodine Kranjske« . . . s mnogo umjetničkih bakroreza i crteža« (352) — ne da bi bilo povedano, v kaki zvezi je Valvasor s Hrvati. Tako je bil vsaj omenjen, ker v zaglavju »U Sloveniji« — ki ga ni! — ne bi bil mogel biti. Vendar pa Slovenci trdno oklepamo to hrvaško poglavje — proti naši želji . . . —, ker se zadnja stavka v njem glasita: »U Sloveniji je mnogo decenija naročito zaslužan bio Matija Murko, od kraja 19. stolejca nadalje. U Ljubljani je bila osnovana i katedra za fizičku antropologiju, koju je vodio profesor Božo Škerlj od svoje prerane smrti prije nekoliko godina«. Tako — sledijo Srbija, Crna gora, Bosna in Hercegovina in za sklep daljši odstavki o tem, koliko »etnološko-antropološkega« gradiva je nakopičenega v izdajah hrvatskih in srbskih znanstvenih ustanov, kaka škoda je, da . . . itd.

Spričo pomanjkanja podobne potrebne nam literature je velika škoda, da obravnavano delo ni boljše in da je v marsikaterem pogledu naravnost slabo. Po vzoru mnogih podobno zasnovanih ameriških del je imela avtorica gotovo dober namen. Toda ni se dovolj zavedala — se nam zdi — da je težko obvladati toliko različnih znanosti, ki jih družijo v ameriški etnologiji le tradicija zaradi zgodovinskih naključij v enotno znanost — če sploh to velja. Evropski primeri pričajo drugače. Avtorica tudi ni nikjer zavzela jasnega lastnega stališča do značaja in sestava ameriške antropologije ter ni povedala, kako jo je želela prilagoditi našim razmeram.

To knjigo v slogu kramljanja, sestavljeno skoro iz samih citatov in tujih odlomkov bi mogoče priporočili kot pomožno čitanko, ko bi ne bili prepričani, da bo z nejasnimi, zmedenimi teoretičnimi trditvami ter s publicističnim slogom in pojmovanjem odvrčala kandidate znanosti od pravega pojmovanja znanosti, etnologije posebej, od znanstvene metode, znanstvenega sloga in načina dela. Sicer pa menda avtorica s slovenskimi bralci ne računa — razen »u Hrvatskoj«.

Vilko Novak

Pavla Hočevnar, Pot se vije, Spomini.

Založništvo tržaškega tiska v Trstu, 1969, str. 164

Založništvo tržaškega tiska v Trstu je izdalo zanimivo knjižico spominov »Pot se vije« izpod peresa Pavle Hočevnarjeve, dolgoletne kulturne in politične tržaške delavke.

Pavlo Hočevarjevo, ki je na Dolenjskem preživela svojo prvo mladost in kot učiteljica tam nastopila prvo službo, je življenje vodilo naprej v Belo krajino in v Trst; tam je doživela prvo svetovno vojno, zlom avstro-ogrske monarhije, italijansko okupacijo Primorske in prvih 10 let fašizma. V tem času je službovala na Ciril-Methodovi šoli v Trstu, bila urednica mesečnika »Ženski svet« in sodelavka mnogih ženskih organizacij na Tržaškem. Njena dejavnost, predvsem dejavnost Slovenke, fašističnemu režimu ni ugajala, zato jo je prisilno izselil v Jugoslavijo, to pa ni moglo preprečiti njenega sodelovanja s tržaškimi Slovenci.

Avtoričin namen je, da bralcu vsa ta obdobja in doživetja v njih, predvsem življenje tržaških Slovencev v času fašističnega režima, prikaže čimbolj zvesto in objektivno.

Opisovanje svoje poti začenja s prvimi spomini na otroštvo, ki ga je preživela na Dolenjskem, zato je razumljivo, da je prav to obdobje dokaj narodopisno obarvano in za etnologue še posebej zanimivo. Med drugim ga spremlja strahovanje otrok z bajnimi zlimi bitji (coprnice, pipani, mōra, brezglavi možje) in razna čarovna dejanja ter obrazci, ki so jih ljudje izgovarjali v svojo obrambo. Sledi opis cerkvenih in letnih praznikov v rojstni vasi Male Lašče (cvetne nedelje, velike noči, božiča, sv. Miklavža, kresnega večera, v Beli krajini Zelenega Jurija) ter običajev in dejanj, ki le-te spremljajo, življenjskih (rojstvo, krst) in družabnih običajev (vaške matere in mame) ter živahne trgovine z živino, lesom, žganjem, maslom, jajci, kokošmi in podobnim, ki so jo vodili vaščani s Trstom, Čičarijo, Rēko in Oglejem.

Zanimiv je avtoričin spomin na sezonske prodajalce kostanja, limon in pomaranč, ki so hodili na Dunaj (med drugimi tudi njen oče), in na priložnostne gozdne delavce, ki so odhajali v hrvaške in bosenske gozdove.

Iz časa prvega službovanja omenja takrat še vedno rabljene krplice dolenskih šolarjev in nekaj malega tudi belokranjsko narodno nošo. V tržaško dobo sodijo opažanja pretresljivih družbenih razmer pred prvo svetovno vojno, ko so mlade vipavske in posoške kmetice odhajale za dojitje v Egipt.

Na koncu nas seznanja še s sestavljanjem etnografskih kart v okviru drugih priprav slovenskega učiteljstva v Trstu (ob njegovi zasedbi) za pariško mirovno konferenco, in z nemirno svetovno popotnico Almo Karlinovo, raziskovalko neznanih ljudstev.

B. Plestenjak-Jemec

Ivan Ivančan — Zvonimir Lovrenčević, Narodni plesovi Hrvatske 3,
Prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1969, 186 str.

Nova izdaja hrvaških ljudskih plesov je zagledala luč sveta kot sad sodelovanja dveh znanih avtorjev, od katerih moramo šteti dr. Ivančana med najbolj plodne jugoslovanske publiste s področja ljudskega plesa, Zvonimira Lovrenčevića pa za dobrega poznavalca materialne in duhovne ljudske kulture iz okolice Bjelovara. Za to področje predlagata avtorja (tudi že sicer rabljeno) ime Bilogora, po istoimenski planini, in uporabljata to ime tudi za podnaslov svoje izdaje.

V obširnem uvodu opisujeta avtorja predvsem bilogorski živelj. Čeprav živijo v tem nekdanjem graničarskem kraju tako Hrvatje kot Srbi, so razlike med njimi malenkostne. Večje raz-